

Posudek oponenta disertační práce Mgr. Petry Hesové

„Josef Václav Frič (1829 – 1890): V mé bibliothecé“

I.

Předložená práce se nanejvýš podrobně zaměřuje na dochovanou, ale rozptýlenou literární a knižní pozůstalost J. V. Friče v celém jejím dosud dostupném rozsahu (tj. i v celé její rozmanitosti), uloženou v Literárním archivu PNP a Knihovně Národního muzea v Praze. Samotnému masivnímu korpusu (utříděné seznamy a jejich minuciózní popisy) předchází důležitý Úvod představující východiska a cíle disertace stejně jako koncepty a metodiky (metodologické postupy) archivní a bibliografické práce se zvláštním důrazem na současnou typologii a zkoumání funkce (sběratelské, emocionální aj.) privátních knihoven, na jejich provenienci, status, katalogizaci, na specifickou „materialitu“ nebo informační hodnotu uchovávaných předmětů (viz provenienční značky aj.). Úvod dále nastiňuje výpovědní hodnotu a možnosti osobních knihoven („čtenářovo zrcadlo“), směry jejich výzkumu a pojetí s vědomím toho, že je nezbytné mít na paměti odlišnost potenciální existence jakéhosi „ideálního seznamu titulů“ a naproti tomu reality privátní knihovny, tzn., *via facti*, její nevyhnutelné fragmentárnosti.

Z hlediska literární historie i teorie je podle mě podnětná zevrubná charakteristika Fričovy knihovny jako knihovny spojené s profesí, odrážející veškeré Fričovy zájmy a sklony. Přínosné jsou i pasáže anebo poznámky o genezi, velikosti, třídění a osudech fričovského archivu včetně jeho postupných umístění, rozdělení a různých pozdějších zásahů, které nerespektovaly vůli Fričových dědiců nedělit archiv a zásadně znehodnotily „systém číslování jednotlivých položek v prvotních soupisech O. Zielecké“ (s. 64).

Dále v Úvodu autorka uvádí, na základě jakých podkladů sestavila následující čtyři soupisy fričovského archivu (1. Bibliografie, 2. Soupis rukopisů, drobných tisků aj. v LA PNP, 3. Soupis knih, periodik aj. v LA PNP).

4. Soupis knihovny v terezínském depozitáři), jak postupovala při katalogizaci, jak materiál řadila (podle chronologie), vnitřně strukturovala, jakými zásadami se řídila (např. respektovat ideu osobní knihovny – „knih dotýkaných“) apod. Zde také přibližuje genezi své práce i náročnost jejího pojetí: při sestavování bibliografie mj. důraz na snahu obsáhnout celé dílo, tj. původní i překladové, J. V. Friče a také k ní „výběrově“ připojit reference k jeho soudobé reflexi (např. kritické ohlasy na Fričovy Paměti), a to navzdory komplikacím, které při výzkumu nastaly (konzervace části fondu NK aj., viz s. 70).

II.

Dis. práce je pojata velmi náročně s cílem takřka vyčerpávajícím a velmi sofistikovaným způsobem registrovat, utřídit a katalogizovat všechny položky a spolu s tím také ověřovat stávající soupisy a dokumentace. Zaměření, koncepce a šíře práce vypovídají z celkového pohledu o mnohaletém soustředěném badatelském úsilí a o zjevné akribii, které třeba ocenit, stejně tak je třeba přivítat práci jako nezbytný opěrný bod pro příští fričovské výzkumy.

III.

1. Autorka postupuje jasně a srozumitelně podle předem vytyčené struktury soupisů (někde snad příliš komplikované, resp. detailním členěním přetížené – zadání si mj. znesnadnila soupisem fondů ostatních Fričů).
2. Práce se vyznačuje velmi dobrou formální úrovní; už vzhledem k jejímu rozsahu je nutno vyzdvihnout výbornou jazykovou úroveň, což lze ostatně u zkušené redaktorky a editorky očekávat (nečetné drobné chyby v transkripci franc. slov, zvl. akcentů, pomíjím).
3. Relevanci použité sekundární, resp. teoretické literatury nejsem s to posoudit. – Práce je primárně empirická, založená na výzkumu, kompletaci a katalogizaci pramenů (vyhledání provenienčních značek, jejich identifikace a charakteristika), jakkoli se přirozeně opírá o předchozí bádání a soupisy s tím, že

je ověřuje, přezkoumává, koriguje. V tomto smyslu je metodologicky koherentní. Nutno zdůraznit, že jestliže je primárním výsledkem disertace detailní, strukturovaný soupis určitého typu – soupis a popis knihovny autorovy i knihovny autorské, je zároveň a do značné míry výsledkem i vypovídající „obraz“ čtenáře J. V. Friče, recipienta Shakespearova a Byronova, polské a ruské literatury, významné osobnosti žijící dobovými politickými a kulturními problémy (Slovanstvo, polská otázka, Rusko, panslavismus ad.).

4. Především na základě několikaleté badatelské archivní práce vznikl celek (autorčinými slovy: obnova přibližné podoby původní fričovské pozůstalosti) s nespornou heuristickou, metodologickou i literárněhistorickou hodnotou, který představuje důležitou etapu fričovských bádání.

IV.

Popisy vpisků, poznámek, glos, značek atp. v knihách a dokumentech pozůstalosti jsou natolik podrobné, vyčerpávající (např. u Byronova Vězně chillonského: „na zadní vnější obálce stopy po lepidle“, s. 433, nebo na s. 392: „na patitulu pravděpodobně dětskou rukou rozepisována tužka a obtisknuta či namalována spirála se strukturou splétaného provázku“), že si kladu otázku, zda jsou v bibliografiích nebo v archivních soupisech takové detaily obvyklé či žádoucí. Jen na okraj podotýkám, že tato důslednost v popisu sama vytváří v dis. práci jakýsi specifický žánr... Profesionální bibliografové či archiváři by se možná mohli pozastavit nad tím, že tak rozsáhlou a materiálově bohatou práci nedoprovází nějaký rejstřík.

V.

Předložená disertační práce splňuje požadavky kladené na disertační práci, a proto ji doporučuji k obhajobě a předběžně ji klasifikuji jako prospěšla.

